

VATTENTJÄNSTPLAN

2024-12-13

1	Bakgrund.....	3
2	Nackas Vattentjänstplan	3
3	VA-plan	4
3.1	VA-försörjning av befintlig bebyggelse utanför nuvarande verksamhetsområde för VA.....	5
3.1.1	Områden enligt lagen om allmänna vattentjänster 6§ (omvandlingsområden)	5
3.1.2	Områden utan behov enligt Lagen om allmänna vattentjänster 6§.....	6
3.2	VA-försörjning av blivande bebyggelse utanför nuvarande verksamhetsområde	6
3.2.1	Exploateringsområden	6
3.3	Blivande bebyggelse inom nuvarande verksamhetsområde.....	7
3.4	Utökad kapacitet och förbättrad funktion.....	7
3.5	Utbyggnad för leverans till Värmdö kommun.....	8
4	Säker och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning	8
4.1	Reservvattenförsörjning	8
4.2	Nödvattenförsörjning.....	9
5	Hantering av skyfall för VA-anläggningen i Nacka	9
6	Strategisk miljöbedömning	10

I Bakgrund

Ändringar i lagen om allmänna vattentjänster, LAV (2006:412) 6 §, som gäller från 1 januari 2023 innebär att det ska finnas en aktuell vattentjänstplan för kommunen. Den ska visa kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses samt bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska klara en framtida belastning på grund av skyfall. Vattentjänstplanen ska också ha en strategisk miljöbedömning. Vidare ska kommunen samråda med berörda fastighetsägare och myndigheter. Förslaget ska även ut på granskning innan det kan antas. Enligt reglerna i Lagen om allmänna vattentjänster ska kommunfullmäktige minst en gång under mandatperioden pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster.

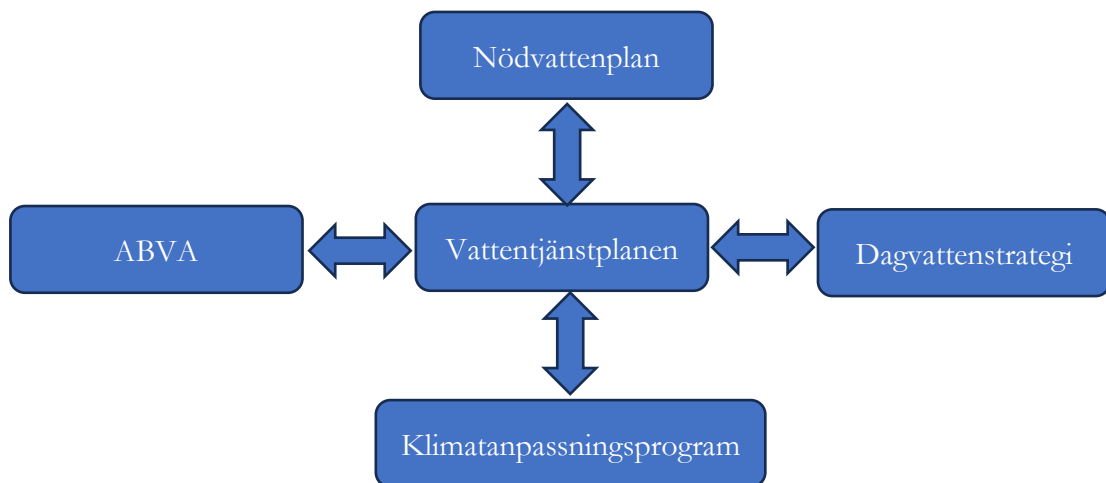
Enligt Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram behöver en kommun upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner, även kallad VA-plan, för att kunna uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Nacka kommun har inte haft en antagen eller fastställd VA-plan. Arbetet med den är påbörjad men i och med den nya lagstiftning om allmänna vattentjänster (LAV) som berör vattenplanering avser kommunen att inrymma VA-planen i vattentjänstplanen.

2 Nackas Vattentjänstplan

Den allmänna VA-anläggningen i Nacka kommun har utvecklats i takt med att bebyggelsen har vuxit fram. Kommunen arbetar redan med god planeringsberedskap för VA-försörjning dels i samband med stadsbyggnadsutvecklingen dels i kommunens förnyelsesområden. Detta för att planera för en god och hållbar bebyggelseutveckling i balans med behov av utbyggnad av vatten och avlopp. Det går också i linje med kommunens skyldighet enligt 6 § i Lagen om allmänna vattentjänster att se till att ett blivande eller befintligt bebyggelseområde i ett större sammanhang får vatten eller avlopp om det finns behov med hänsyn till hälsa eller miljö.

Vattentjänstplanen ger en helhetsbild över kommunens planering för vattentjänster och ger kommunen större handlingsutrymme. Utan en god planering riskerar kommunen att ställas inför förelägganden enligt 51 § i vattentjänstlagen om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där det inte avses byggas ut allmänt VA, eller där det är planerat att göra det vid ett senare tillfälle. Finns ingen planering eller politiskt antagen prioritering vad gäller VA-utbyggnad finns risk att Länsstyrelsen tar beslut att inrätta verksamhetsområde för VA-tjänster utan hänsyn till övriga förutsättningar. Då minskar också kommunens kontroll över VA-taxans utveckling.

Nacka kommun har i samverkan med Nacka vatten och avfall (NVOA) upprättat en vattentjänstplan. Nacka kommuns vattentjänstplan innehåller en VA-plan, beskrivning av en säker och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning, en plan för hantering av skyfall för VA-anläggning samt en strategisk miljöbedömning.

Figur 1. Långsiktig hållbar VA-försörjning i Nacka kommun

Vattentjänstplanen utgår från kommunens vision och övergripande mål. Kommunens VA-planering ska fortsatt vara samordnad med kommunens översiktsplan där mark- och vattenanvändning framgår. Dessutom finns det andra strategiska och styrande dokument som är viktiga för en långsiktig VA-försörjning såsom Dagvattenstrategi (2018), Nödvattenplan (2023), Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp (ABVA, 2019), Klimatanpassningsprogram (2022). Kommunen har även Anvisningar och principlösningar för dagvattenhantering på kvartersmark och allmän plats (2022).

3 VA-plan

VA-planen visar hur Nacka kommun tillsammans med NVOA planerar för att möta behov av ytterligare utbyggnad och utveckling av den allmänna VA-anläggningen.

I Nacka bor drygt 111.000 innevånare, varav 97 % av dessa är anslutna till kommunalt vatten och avlopp i dagsläget. När pågående utbyggnad av förnyelseområdena är genomförd kommer anslutningsgraden till kommunala va-anläggningen för vatten och spillvatten vara närmare 99 %. Huvudman för den allmänna VA-anläggningen i Nacka kommun är NVOA.

Planen visar hur kommunen och NVOA planerar för att möta behov av ytterligare utbyggnad och utveckling av den allmänna anläggningen. Utbyggnadsplanen är uppdelad i följande delar:

- VA-försörjning av befintlig bebyggelse utanför nuvarande verksamhetsområde för VA
- VA-försörjning av blivande bebyggelse utanför nuvarande verksamhetsområde för VA
- VA-försörjning av blivande bebyggelse inom nuvarande verksamhetsområde för VA
- Utökad kapacitet och förbättrad funktion
- Utbyggnad för leverans till Värmdö kommun.

VA-verksamhetsområde

VA-verksamhetsområdet är det område inom vilket vatten- och avloppsförsöringen sker genom allmänna VA-anläggningar. Området utgör en juridisk gräns inom vilket vattentjänstlagens bestämmelser gäller. I Nacka kommun överensstämmer verksamhetsområdet i stort med detaljplanelagt område. Kommunfullmäktige beslutar om utökning eller inrättande av VA-verksamhetsområden som ansluter sig under året.

3.1 VA-försörjning av befintlig bebyggelse utanför nuvarande verksamhetsområde för VA

Nacka kommun har cirka 3 000 invånare som inte har kommunal VA-försörjning. Totalt finns cirka 1 590 fastigheter med enskilda avlopp inom kommunen. De finns framför allt i Boo. När förnyelseplaneringen inom Boo är klart kommer endast cirka 350 fastigheter fortsatt att ha enskild vatten- och avloppsförsörjning. Uppföljning av drift och underhåll för dessa anläggningar görs av tillsynsmyndigheten.

Förnyelseplaneringen innebär utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp, samt att fritidshusen ersätts med byggrätter för permanenta bostäder. Vatten- och avloppsförsöringen är ur miljösynpunkt viktigt i dessa områden. Bedömning av behov av VA-utbyggnad sker enligt Lagen om allmänna vattentjänster.

3.1.1 Områden enligt lagen om allmänna vattentjänster 6§ (förnyelseområdena)

Kommunens skyldighet, enligt Lagen om allmänna vattentjänster, att ordna vattentjänster ska ta hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Vid prioritering av områdena tas även hänsyn till domen från mark- och miljödomstolen 2021-03-17, M13574-19. Där det står att bedömningen av ”ett större sammanhang” inte enbart kan baseras på antal fastigheter vad gäller de hälsomässiga skälen utan en bedömning måste göras utifrån det behov som finns bland fastigheterna.

VA-utbyggnadsplan för områden framgår i tabell 1. Planerad utbyggnad i dagsläget är att det ska kunna ske fram till ungefär 2030. Utbyggnadstakt är beroende konjunktur och ekonomiska förutsättningar varför tidplanen kan förskjutas.

Område	Planstatus	Genomförandestatus
Område A - Eols udde	DP laga kraft 2020	Planering av VA-utbyggnad pågår
Område B - Riset - Sångfågelvägen		Utbyggt och klart för anslutning
Område C - Vikingshill	DP laga kraft 2020	Planering av VA-utbyggnad pågår.
Område Sommarbo	DP laga kraft 2020	Planering av VA-utbyggnad är pausad då VA utbyggnad samordnas med Rörsundsviken 1.
Område G - Sydöstra Kummelnäs		Utbyggt och klart för anslutning.

Område W - Sydöstra Lännersta	DP laga kraft 2023	Planering av VA-utbyggnad pågår
Bågvägen-Åbroddsvägen	DP laga kraft 2019	Utbyggt och klart för anslutning.
Dalvägen-Gustavsviksvägen	DP laga kraft 2023	Planering av VA-utbyggnad pågår
Fågelstigen		Utbyggt och klart för anslutning
Solbrinken-Grundet	DP laga kraft 2021	Planering av VA-utbyggnad pågår.
Mjölkudden-Gustavsviks gård	DP laga kraft 2022	Planering av VA-utbyggnad pågår.
Rörsundsviken 1 (VA-utbyggnad samordnas med område Sommarbo)	DP laga kraft 2010	Planering av Va-utbyggnad pausad
Rörsundsviken 2		Utbyggt och klart för anslutning.

Tabell 1 – VA-utbyggnadsplan för områden med behov enligt 6§ LAV

3.1.2 Områden utan behov enligt Lagen om allmänna vattentjänster 6§

Områden som i dagsläget har identifierats att det inte finns behov av vattenförsörjning eller avlopp enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV) 6§, kommer VA-försörjningen även fortsättningsvis att ske genom enskilda VA-anläggningar.

Dessa omfattar framför allt öarna: Tegelön inklusive öar, Gåsö, Gåsö ö, Strömmen, Knarrnäs, Långholmen, Erstavik, samt övriga enstaka områden. Det rör sig totalt om ungefär 345 fastigheter.

3.2 VA-försörjning av blivande bebyggelse utanför nuvarande verksamhetsområde

3.2.1 Exploateringsområden

I samtliga fall där en detaljplan har vunnit laga kraft kommer även verksamhetsområden att beslutas för de VA-tjänster som avgivits i detaljplanen. Planerade exploateringar i Nacka under perioden 2024 - 2035 listas i tabell 2. Pågående planering för projektet i Dalkarlsängen kan inrättande av verksamhetsområde för VA-tjänster bli aktuellt beroende på vad som kommer att etableras där. Det gäller även för påbörjad planering för Gungviken.

Område	Planstatus
Bergs Gård	Pausad, förväntas återupptas tidigast 2035
Morningside Marina	DP antagen 2023
Ryssbergen	DP antagen 2023

Tabell 2 – Planerade exploateringsområden i Nacka där det planeras för en VA-utbyggnad

3.3 Blivande bebyggelse inom nuvarande verksamhetsområde

I Nacka kommun är större delen av Sicklaön, Saltsjöbaden/Fisksätra, Älta och delar av Boo anslutna till den kommunala VA-anläggningen. Konsekvensen av tillkommande bebyggelse i dessa områden kan för den allmänna VA-anläggningen vara möjlig kapacitetsbrist på enstaka sträckor eller områden.

NVOA arbetar proaktivt med att säkerställa att det finns möjlighet att ansluta ny bebyggelse till den allmänna VA-anläggningen genom modellering och kapacitetshöjande åtgärder.

För en ekonomiskt hållbar utveckling ska den allmänna VA-anläggningen förnyas så att dess värde bibehålls för kommande generationer. Förnyelsetakten beslutas av VA-huvudmannen och ska följa en fastställd förnyelseplan som möter det långsiktiga behovet. Nya byggnader och anläggningar ska utföras och placeras så att de inte medför olägenheter för den egna fastigheten eller omgivningen.

Nacka kommun och NVOA har kontinuerlig dialog så att eventuell planerad bebyggelse kan utvecklas i samspel med VA-försörjning och dess kapacitet.

3.4 Utökad kapacitet och förbättrad funktion

NVOA har inga egna vattenverk utan allt dricksvatten som levereras till kommunen kommer från Stockholm via Stockholm vatten och avfall AB (SVOA). Vattnet tas från Mälaren och renas sedan i Lovö och Norsborgs vattenverk. Mälaren är en ytvattentäkt med god vattentillgång, det gör att tillgången på dricksvatten inte påverkas av låga grundvattennivåer, utan begränsningar finns i vattenverk och ledningssystem.

Dricksvattnet levereras till kommunen via två intagspunkter, en ligger i Sickla och en i Älta.

NVOA strävar efter att större områden i kommunen ska kunna försörjas från mer än ett håll (redundans). Högreservoarer bidrar till att försörjningen kan upprätthållas vid kortvariga driftavbrott i huvudledningar. Vid den löpande förnyelsen av ledningsnätet tas hänsyn till behovet av leveranssäkerhet.

NVOA har en långsiktig plan att bygga ut några större huvudvattenledningsstråk inom kommunen för att säkra upp och binda ihop huvudvattenledningsnätet. Detta för att skapa ett mer robust och säkert huvudvattenledningssystem som ger en bättre redundans och trygghet för de boende i Nacka vad gäller vattenleveranser.

Vad gäller spillvattnet i Nacka avleds det till två reningsverk utanför kommunen. Spillvattnet från Sicklaön, Tollare och Älta avleds till SVOAs reningsanläggning i Henriksdal. Spillvattnet från Saltsjöbaden, Fisksätra och Boo avleds till Käppala reningsverk på Lidingö.

Nacka kommun är även medlem i Käppalaförbundet och enligt avtal får kommundelarna Fisksätra, Saltsjöbaden och Boo anslutas till Käppala reningsverk. Både Käppalas och Henriksdals reningsanläggningar byggs ut för kapacitetshöjning och högre reningsgrad. Dagvatten får inte anslutas till spillvattenanläggningen och mängden tillskottsvatten bör minimeras.

NVOA genomför utredningar för att säkerställa och bygga om eller bygga nytt vad gäller vissa av de större avloppsledningssystemen som är hårt belastade under nederbördstunga perioder. Detta görs också utifrån nya dimensioneringsförutsättningar/rekommendationer från branschen samt skärpta krav från EU vad gäller rening. Utöver detta strävar NVOA att hålla en hög förnyelsetakt på ledningsnätet de kommande 10 åren samt jobbar förebyggande för att minska bräddningar¹ och undvika nödvadledningar² från båda anläggningar och ledningsnät.

3.5 Utbyggnad för leverans till Värmdö kommun

NVOA har skapat redundans genom reservkapacitet om något problem skulle inträffa på ledningsnätet till Orminge. Det säkerställer även leverans i sin tur till Värmdö. NVOA planerar dessutom för flera större kapacitetshöjande åtgärder i dricksvattennätet som bidrar till säkrare leveranser mot Värmdö. En ytterligare anslutning mot Värmdö projekteras med planerad byggstart under 2025.

4. Säker och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning

För att säkerställa Nackas dricksvattenförsörjning utifrån en säker distribution, kraven på förhöjd IT-säkerhet samt behov av reservvatten- och nödvattenförsörjning arbetar kommunen med att:

- Distributionssystemet ska utvecklas så att leveransen till brukarna så långt som möjligt kan upprätthållas även vid driftavbrott i enstaka ledningar och anläggningar.
- Bevattning och andra ändamål som inte kräver dricksvattenkvalitet ska alternativ till dricksvatten övervägas.
- Åtgärder ska genomföras för att minska utläckage från vattenledningsnätet och tillskottsvatten i spillvattensystemet och för att på andra sätt bidra till god hushållning med energi och naturresurser.
- Sandasjön ska skyddas och utrustas som vattentäkt för nödvattenförsörjning, det vill säga distribution av dricksvatten utan att nyttja vattenledningsnätet.
- Kontinuerligt göra risk- och sårbarhetsanalys angående informationssäkerheten.

4.1 Reservvattenförsörjning

Nacka kommun saknar egna reservvattentäkter och är därför beroende av samarbete inom regionen för att kunna upprätthålla en säker dricksvattenförsörjning vid störningar i den ordinarie vattenförsörjningen. Som ett led i denna samverkan har en regional vattenförsörjningsplan för Stockholms län tagits fram. Kommunen för dialog med både Länsstyrelsen och Stockholm Vatten och Avfall AB för att säkerställa kommunens dricksvattenförsörjning.

¹ En bräddning är ett tillfälligt utsläpp av avloppsvatten som görs när ett ledningsnät eller ett reningsverk blir överbelastat pga tekniskt fel, kraftiga regn eller snabb snösmältning, då en större mängd tillskottsvatten på kort tid belastar ledningsnätet. Bräddning är en säkerhetsfunktion för att kunna släppa ut avloppsvatten från ledningsnätet då det annars skulle orsaka översvämningar på gator, i källare samt i VA-anläggningar.

² Nödvadledning är utsläpp av avloppsvatten vid planerade underhållsarbeten i tex pumpstation eller ledningsträcka som kräver att spillvatten leds till recipient

Nacka kommun har även ett åtagande gentemot Värmdö kommun att upprätthålla leveransen av dricksvatten från Stockholm till Värmdö. Kommunen ska upprätthålla en dialog med Värmdö kommun om förutsättningarna att uppfylla detta åtagande.

4.2 Nödvattenförsörjning

Vid allvarliga störningar i vattenförsörjningen kan det uppstå situationer då tjänligt dricksvatten inte kan distribueras via det allmänna ledningsnätet. Kommunen tillsammans med VA-huvudmannen har upprättat en *nödvattenplan* för distribution av dricksvatten på annat sätt vid dessa tillfällen. Nödvattenplanen beslutades av Kommunfullmäktige den 4 september 2023.

Sandasjön har inte tillräcklig kapacitet för att kunna utgöra reservvattentäkt men är en värdefull vattenresurs som kan nyttjas vid nödvattenförsörjning. Dess vattenskyddsområde ska därför upprätthållas och följas upp genom lämplig tillsyn. En vattenledning planeras för att underlätta påfyllnad av nödvattentankar med vatten från Sandasjön.

5 Hantering av skyfall för VA-anläggningen i Nacka

Kommunen arbetar för att bebyggelse och spill- och dagvattensystem ska utvecklas med en helhetssyn så att översvämning vid skyfall kan kontrolleras och skador på bebyggelse och annan egendom kan minimeras även i ett förändrat klimat. Kunskap om detta hanteras bland annat övergripande inom ramen för översiktsplanering och detaljplaneläggning.

För att få ökad kunskap kring eventuella risker vad gäller skyfall just vid VA-anläggningar har NVOA genomfört en övergripande kartering över hur olika delar av VA-anläggningen (spillvattenpumpstationer) kan påverkas i samband med skyfall eller andra motsvarande nederbörds-scenarier som innebär att stora volymer vatten avleds ytledes och ansamlas i lågpunkter.

Resultatet av den övergripande karteringen används som underlag för att se vilket behov av eventuella åtgärder som skulle kunna vara lämpliga att vidtas. Av 61 granskade spillvattenpumpstationer har 35 stycken definierats som möjligt kritiska utifrån översvämningens risk vid skyfall. För att identifiera eventuella översvämningens risker behöver dessa pumpstationer studeras mer i detalj.

Övriga pumpstationer har konstaterats vara så placerade att de i princip inte alls kommer att påverkas av höga flöden eller höga vattennivåer vid ett skyfall. Dagvattenanläggningar har identifierats som riskzon då slänterna kan erodera/rasas vid skyfall men de utgör inte någon kritisk risk för översvämningar. De skapar en rymligare kanal som kan bära mer vatten och förhindra att översvämningens vatten rinner ut över gångstigarna.

NVOA fortsätter att arbeta med hantering av skyfall bland annat genom att:

- Ta fram mer fakta/detaljerade utredningar om de kritiska/sårbara spillvattenpumpstationerna för översvämningar, göra en riskanalys med prioriteringar samt ta fram en åtgärdsplan
- Identifiera vilka dricksvattenanläggningar som riskerar att bli oåtkomliga vid skyfall på grund av marköversvämningar
- Säkerställa att dricksvattenanläggningar i riskområden är invallade och har fungerande skydd vid skyfall.
- Säkerställa att dagvattenanläggningar har fungerande skydd mot urspolning av dagvattenanläggningar vid skyfall.

6. Strategisk miljöbedömning

Vattentjänstplanen ska visa kommunens långsiktiga planer för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster och övergripande visa på åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall och översvämningar. Enligt miljöbalken (6 kap. 3 och 5 §§) ska en kommun, som upprättar en plan som krävs i lag, göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En undersökning om betydande miljöpåverkan har genomförts för kommunens vattentjänstplan, se bilaga 1. Underlaget baseras på kommunens checklista avseende tidig miljöbedömning som används för planer och program. Undersökningen om betydande miljöpåverkan utgår från vattentjänstplanens genomförande i sin helhet på en övergripande nivå. Respektive projekt/åtgärd ansvarar för vidare miljöutredningar och frågor i kommande utrednings- och byggnationsfas. Bedömningen är gjord på de områden som beskrivs i utbyggnadsplanen.

Om vattentjänstplanen och pågående VA-planering inte genomförs (nollalternativet) kommer Nacka kommun inte uppfylla sitt ansvar enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Vattentjänstplanen bedöms sammanfattningsvis inte medföra betydande miljöpåverkan. Det innebär att ingen miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas. Planen bedöms medföra positiva effekter kopplat till att trygga den framtida VA-försörjningen och till att minska risken för översvämningar och negativ miljöpåverkan.